

0918 501 422

Azt hiszem, telefonszámmal sem kezdtek még gyászbeszédet. Pedig ez a szám szinte mindannyiunk készülékének kijelzőjén megjelent már. És ha megjelent, a hívás fogadója biztos lehetett benne, hogy felbecsülhetetlen szellemi élményben lesz része, mert a vonal végén: Duray Miklós.

Ez a szellemi élmény néha csak pár kedves szót jelentett, máskor egy atyai jótanácsot, és - nem meglepő módon - gyakran politikatörténeti időutazás vagy magyar sorskérdések órák hosszán át tartó taglalása kerekedett ki belőle, mindez a rá jellemző szóviccekkel édesítve. Egy beszélgetés Miklóssal pont olyan volt, mint Forrest Gump híres, életet jelképező bonbonos doboza: Az ember sosem tudhatta, milyen csokidarabot kap belőle, de egyben biztos lehetett: Mindig finomabbá tette az életét.

Az én kijelzőmön 2012 farsangján jelent meg először a száma. A felsőszecsei vianovás bál kellős közepén érkezett egy üzenet, melynek szövegére azóta is tisztán emlékszem:

„Kedves László!

Alkalomadtán szeretnék önnel találkozni. Duray Miklós”

Az állampolgárságomért folyó küzdelem legforróbb napjai voltak azok, és ő nem akarta, hogy hibázzak. Átvettük a teendőket egy-egy rendőrségi idézés, kihallgatás vagy levélváltás előtt. Beavatott saját, az enyémnél sokkal jellempróbálóbb tapasztalataiba, és szárnyai alá vett. Nem politikai megfontolásból tette, hiszen a napi politikától ekkor már visszavonult. Pusztán egy bajba jutott felvidéki gyereket karolt fel, mert a közösségétől viszont nem tudott soha (visszavonulni).

Innét vált kapcsolatunk töretlenné, és terjedt ki egy évtizedet átölelő munkában a Martosi Szabadegyetemtől a Nemzetstratégiai Kutatóintézeten át egészen az Esterházy Akadémiáig, végül a Duray életmű utolsó álló bástyáig, a Szövetség a Közös Célokértig. Ez idő alatt láthattam és tanulhattam tőle előadóként, véleményformálóként, tanácsadóként, mentorként vagy intézményvezetőként, de sosem az intézmény vagy a tisztség volt a lényeg, hanem a szavai mögött rejlő tanítás és az ezzel párosuló erkölcsi tartás. Így lett Duray Miklós a közéleti nagyapám.

A nagyapákat védjük, óvjuk és szeretetből ugyan, de önző mód kisajátítjuk. Nos, mi ellentétes utat jártunk be. Próbáltam annyi felvidéki fiatallal megismertetni Miklóst, amennyivel csak lehetett, hogy váljon nemzedékem, sőt már az utánunk jövő nemzedékek előtt is közkinccsé az élettapasztalata. Egyszer s mindenkorra tudatosuljon és rögzüljön bennünk, hogy mi itt a felvidéki magyar kutyaszorítóban mindannyian Duray Miklós unokái vagyunk!

Tisztelt emlékező Közösség! Kedves gyászoló család!

Duray Miklós sem volt tévedhetetlen, de azért a legtájékozottabbaknak is elég sokat kell törni a koponyájukat, hogy hol, mikor és mit nem látott helyesen. Népi társasjáték biztosan nem válik a – Mondj egy dolgot, amiben Duray tévedett – szellemi erőpróbából, mert az elég hamar

véget érne. Páratlan éleslátással áldotta meg a Teremtő, és ha ez nem lenne elég, kapott még hozzá megingathatatlan igazságérzetet és bátorságot nem csak az őszinte szóhoz, hanem az elvhű cselekedetéhez is. Áldás ez és átok egyszerre, mely miatt gyakran érezhette magát úgy, akár az Ismerős Arcok e sor költésakor: „miféle világ ez körülöttem, és hová lettek az álmaim?”

Mélabúsan sorolhatnánk, hányszor sodorta helytállásával magát és szeretteit veszélybe, de ezt ő szeretné a legkevésbé. Helyette inkább vegyük számba, hogy az értünk megvívott harcaiért, mi mindennel tartozunk neki.

Túl gazdag ez az életpálya egy rövidke nekrológhoz, ezért csak annyit mondok: Mindig jusson eszünkbe Miklós!

Jusson eszünkbe Miklós, amikor ifjúsági táborban járunk, mert ő már akkor fiatalok ezreit mozgatta, amikor ehhez nem állt rendelkezésre sem okostelefon, sem közösségi média.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor kicsik mernénk lenni jogaink védelmében és kiterjesztésében, mert ő a legnagyobb hatalmakkal is dacolt, ha azt a közösségi érdek megkívánta.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor tollat vagy mikrofont ragadunk, mert ő túl értékesnek tartotta az anyanyelvünket, hogy azt igénytelenül használjuk.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor gyermekeinket átkísérjük egy magyar iskola kapuján, mert ez önelküle nem biztos, hogy lehetővé vált volna.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor külföldön tervezzük az életünket, mert ő sajátjai szavát meghallva azonnal hazajött, mikor szólította a kötelesség.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor politizálásra adjuk a fejünket, mert az ő szemében ez a hivatás mindig a köz szolgálatával és a közösséggel való érdekérvényesítéssel jelentett egyet, sosem a hírnév mulandó hajszolásával és az önmegvalósítás hamis álcájával.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor pártot gründolunk, mert ő tudta, hogy az csak szilárd alapokra építve és hosszútávú közös célok mentén összekovácsolva bírja ki az idő viharait.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor mások kárára túlteng bennünk a tettvágy és a küldetésstudat, mert ő tisztában volt vele, hogy nem lehet mindig szeretnünk egymást, de tisztelni az felebaráti és nemzetközi kötelesség.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor üresnek és céltalannak érezzük mindennapi harcainkat, hiszen ő '94 januárjában olyan célokat rakott elénk Komáromban, melyek továbbvitelével azóta is tartozunk magunknak.

Jusson eszünkbe Miklós, amikor egy magyar igazolványt veszünk a kezünkbe vagy a nemzetpolitika más kézzelfogható gyümölcseit élvezzük, mert több nagyszerű hazafival egyetemben ő rakta le az alapköveit.

Életművében szervesen kapcsolódik a térben és időben egyetemes magyar nemzet gondolata a határon túli közösségek sajátosságainak tiszteletben tartásával. Ő mondta ki, hogy a Kárpát-medence szíve mégiscsak Budapesten dobog, és ha Magyarország emelkedik, vele együtt emelkedik a magyarság, sőt nagy hazánk többi népe is. És következetesen képviselte azt is,

hogy a nemzetpolitikának mindig pártok felett kell állnia, de egyúttal őszintén vallotta: Viktor, Felvidék veled van!

Egyedi, utánozhatatlan és megismételhetetlen közéleti teljesítmény az övé. Focis hasonlaltal élve, olyan megszám, amelyet vissza kell vonultatni, mert későbbi viselőinek már csak a hátát égetné. Személy szerint nem ismertem nála szellemileg szuverénebb embert. Pár perccel azelőtt, hogy teste feladta a harcot, még benn álltam az ágyánál. Napokig nem búcsúztam tőle szavakkal nyilvánosan, mert tudtam, hogy úgyis a legnehezebb pillanatban, itt és most kell összegyűjtenem minden erőmet. Az viszont megnyugvással tölt el, hogy a tőle búcsúzó azonnal Esterházy János mellett helyezték el a felvidéki pantheonban. És ez jól van így. Nagyon jól!

Vannak hőseink. Itt vagyunk Losoncon, gondoljunk csak a két világháború közti református teológusok ellenállására. Áldozunk figyelmünkben a Mindszenty-per felvidéki atyáinak. Emlékezzünk meg kitelepített családjainkra. Idézzük vissza a '68-as csemadokos nemzedék programadó gondolatait. Elevenítsük fel a rendszerváltó értelmiség lelkesedését. Hajtsunk fejet a '90-es évek támadásaival dacoló pedagógusok előtt. A sok hős közül mégis Esterházy és Duray azok, akiknek áldozatvállalása legjobban visszatükrözi a felvidéki magyar sorsot. Bennük fut össze a többi hős nagysága.

1945. Esterházyt deportálják, Duray megszületik. Jánost elvették tőlünk a kommunisták, Miklóst közénk küldte a Jóisten. Vezetőként ők ketten voltak képesek arra, hogy a számbeli kisebbségi létkérdést összekapcsolják egy egyetemes küldetéssel. Esterházynál ez a keresztényszociális gondolat volt, Duraynál az emberi jogok kollektív közösségi jogokként való átültetése a ma is uralkodó individuális felfogás helyett. Abban a szellemben, ahogy azt Dsida Jenő Miklós krédójaként is szolgáló sora hirdeti: „Mindig magunkért, soha mások ellen”. Esterházy és Duray. Mindketten világhatalmak helyi csatlósaitól védték a közösségüket, földi fejjel szinte reménytelen küzdelemben.

Egy bölcs ember mondta Esterházy temetését követően: azért „jöhetett” haza, hogy újra köztünk legyen, és jelenlétével utat mutasson. Nos, Miklós mindvégig itt volt köztünk, mégis vonakodtunk az ő útját járni. Pedig más választásunk nincs: Mi Esterházy és Duray népe vagyunk.

0918 501 422

A szám nem cseng többé, de a nekünk hagyott üzenet örökre szól.

Halljuk meg!

Gubík László, a Szövetség a Közös Célokért társulás elnöke